

La qüestió jueva a Catalunya

Joan Pérez i Ventayol
Els catòlics catalans i la qüestió jueva (1917-1939)
 Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2017.

Amb aquest títol tan suggestiu, Pérez i Ventayol ofereix un estudi detallat de l'anomenada «qüestió jueva» a Catalunya entre els anys 17 i 39 del segle vint. L'autor ha dedicat a la qüestió moltes energies i temps i ha apamat i exhumat multitud de publicacions d'aquells anys en les quals anaven sortint opinions i relats que li han permès refer una xarxa de referències molt sovint contradictòries en les relacions entre el món jueu i els catòlics, molt dividits entre ells. Les faccions més liberals eren propícies a admetre el món jueu i «salvar-lo» dels mites que ha arrossegat al llarg de la història, i fins i tot a reconèixer-ne les aportacions a la cultura i a la religió. L'altre pol del contuberni mantenia la condemna del món jueu, a vegades de manera que als ulls d'avui pot semblar irracional. Molts dels articles apareguts a la premsa inicialment eren traduccions d'autors francesos, la qual cosa dona un cert aire internacional al relat, però aviat els intel·lectuals catòlics catalans s'abocaren a dir-hi la seva, fet que va provocar certs conflictes entre ells per les seves postures molt distants. Cal no oblidar que l'autor ens parla sempre d'escriptors catòlics, la qual cosa fa que el lector contempli la pluralitat dintre d'una mateixa confessió religiosa. Pérez i Ventayol ha acotat molt el temps del seu estudi i l'àrea: intel·lectuals catòlics catalans del primer terç del segle vint. El lector observa astorat l'ambient convuls entre els catòlics i la varietat ideològica i política, tot i dir-se catòlics. La nòmina dels qui participen en el debat és llarga, amb intervencions més o menys intenses, però queda clar que l'assumpte interessava vivament el país, o certes elits. És curiós perquè, com el mateix autor constata, a Catalunya no n'hi havia, de jueus, o eren una minoria que no destacava, tot i que la seva presència va ser llarga i intensa especialment a l'edat mitjana, com ho demostra la gran quantitat de callcs existents en multitud de poblacions catalanes.— G.O. de L.B.

Els joves anarquistes catalans durant la República i la Guerra Civil

Sònia Garangou
Les Joventuts Llibertàries de Catalunya
 Gregal, Maçanet de la Selva, 2017.

Aquest dens volum és el resultat d'una tesi doctoral dirigida per Joan Villarroya i Font, de la Universitat de Barcelona. L'autora hi ha esmerçat moltes hores, treballant en arxius i en hemeroteques, i ha consultat una àmplia bibliografia. Tot plegat li ha permès resseguir la història de les Joventuts Llibertàries de Catalunya entre el 1932 i el 1939, sense oblidar els seus antecedents ni la seva actuació a partir de l'acabament de la Guerra Civil, a l'exili o a l'interior. Les Joventuts Llibertàries de Catalunya, nascudes al costat de la CNT i la FAI, foren l'organització juvenil obrera més important de Catalunya, tant pel nombre d'afiliats com per l'extensió territorial que aconseguiren, i tingueren un pes molt important durant els anys de la Segona República i de la Guerra Civil, amb una activitat de tipus cultural i sobretot de tipus militant que seguí d'alguna manera les passes de la CNT i de la FAI i que, per tant, s'oposà a una república considerada burgesa i tingué per enemics l'Església catòlica i les forces considerades reaccionàries. Per això, en començar la Guerra Civil, els joves llibertaris tingueren un protagonisme evident a l'hora del moviment revolucionari que va esclatar a Catalunya després de l'aixecament dels mili-tars el 19 de juliol de 1936, tant en la represió que s'hi va produir com en la participació en les milícies anarquistes o en el posterior exèrcit republicà. L'autora analitza minuciosament tots aquests fets i posa en relleu la importància donada pels llibertaris a la defensa de la revolució i a la prevenció de la contrarevolució. No cal dir que aquests propòsits s'han de situar dins el complex panorama polític i social del moment i que sovint topaven amb els d'altres forces similars, començant per la CNT-FAI i continuant pel PSUC o pel POUM i, no cal dir, amb Esquerra Republicana de Catalunya i amb el Govern de la Generalitat i el de la República. Com és lògic, l'autora dedica un ampli espai als Fets de Maig de 1937, decisius en molts aspectes. Entre

molts altres temes, voldríem destacar les pàgines dedicades al paper de les dones dins les Joventuts Llibertàries, amb caires positius i renovadors i amb altres de més aviat conservadors. El volum és enriquit amb un índex onomàstic i un índex toponímic, que resultaran molt útils al lector.— B.B.

Antologia de textos sobre la pau i la no-violència

David Cortright (ed.)
Buscadors de la veritat. Veus per la pau i la no-violència
 Institut Català Internacional per la Pau, Barcelona, 2017.

L'Institut Català Internacional per la Pau és un organisme independent creat pel Parlament de Catalunya l'any 2007 amb l'objectiu de difondre la cultura de pau i fomentar l'educació i la sensibilització de la ciutadania en aquesta matèria. Publica diverses col·leccions de llibres, com l'anomenada «Clàssics de la pau i de la no-violència», de la qual aquest llibre forma part, i que té com a objectiu difondre aquells autors que es consideren clàssics del pensament pacifista com una filosofia i una pràctica imprescindible en el nostre temps. En concret, aquesta obra és una antologia que recull una selecció de textos breus, agrupats en vuit grans seccions. Les dues primeres es dediquen monogràficament a cadascun dels dos grans referents del segle XX en relació amb la pau i el rebuig de la violència: Gandhi i Martin Luther King. Els altres sis apartats inclouen diversos autors, classificats d'acord amb criteris geogràfics o de similitud temàtica: els moviments pacifistes i d'acció no-violenta (César Chávez, Dolores Huerta, Dorothy Gray, A.J. Muste i Albert Camus), les veus femenines (Barbara Deming, Bell Hooks i Sara Ruddick), l'estratègia (Gene Sharp, Erica Chenoweth i Maria J. Stephan), els líders africans (Nelson Mandela, Desmond Tutu i Wangari Maathai), el conflicte entre Palestina i Israel (Jean Zaru, Mubarak Awad, el col·lectiu de joves contra els assentaments i diverses veus israelianes per la pau), veus sobre la pau dins les grans religions (Abraham Joshua Heschel, Lynn Gottlieb, Leonardo Boff, Jim Wallis, Maulana Wahiduddin, Abdul Ghaffar Khan i el papa Francesc). Els diversos

apartats i textos van acompanyats d'un comentari a càrrec de l'editor, amb la contextualització i la identificació dels elements clau.— X.C.

La riquesa lingüística del català parlat al País Valencià

Vicent Beltran Calvo i Carles Segura-Llopes
Els parlars valencians
 Publicacions de la Universitat de València, València, 2017.

Aquest llibre, guardonat amb el Premi IEC de Lexicografia i Onomàstica Joan Coromines, té tots els números per a esdevenir una publicació de referència en l'estudi de les diverses variants de la llengua catalana tal com s'utilitza a les diferents comarques del País Valencià. Recull el resultat de les enquestes dialectològiques fetes a més de dues-centes cinquanta poblacions d'arreu del territori valencià, cosa que permet fer una detallada i rigorosa descripció de la riquesa lingüística a partir d'una doble aproximació. Per començar, després d'oferir una visió general sobre les característiques dels diversos parlars, s'oferix una descripció i classificació de les diverses varietats dialectals a partir dels elements fonètics, morfosintàctics i lèxics. Aquesta caracterització inclou elements d'història de la llengua, la relació amb altres llengües veïnes i, finalment, quina és la relació del valencià amb l'estàndard, com també els elements propis de les diverses varietats geogràfiques (el valencià tortosí, septentrional, central, meridional i alacantí). Com a complement, es presenta un atlas lingüístic dels parlars valencians, format per cinquanta-sis mapes a tot color, que representen d'una manera visual els resultats de les enquestes: la distribució geogràfica de les diverses formes dialectals valencianes, les variacions fonètiques, sintàctiques, verbals i, finalment, la riquesa lingüística manifestada per la utilització de variacions o de diversos mots per a designar un mateix concepte (per exemple, les tretze formes diferents per a referir-se a les roses o les set paraules utilitzades per a referir-se al tomàquet). Tot això fa, com he dit, una obra bàsica que caldrà tenir en compte en qualsevol estudi que es vulgui fer sobre el valencià en particular i el català en general.— X.C.